

God en de Wetenschap

College op 5 november 2001 in het kader van de cursus
"God Hemelsbreed" van de Senioren Academie

Dr. Gerben J. Stavenga (Fac. der Wijsbegeerte, RUG)

(samenvatting)

I. Inleiding

Om de volgende redenen is deze thematiek buitengewoon complex:

- Nauw er aan gerelateerd zijn de kwesties "geloof en rede" en "theologie en wetenschap".
- De gebezigde termen zijn erg belast en veelduidig. Wat bedoelen we met "God", wat is geloof, openbaring, religie en zelfs, wat precies is wetenschap?
- Het is een problematiek met een lange geschiedenis; er is ontzaglijk veel over geschreven.

II. Wederzijdse positieve en negatieve beïnvloeding

Ter introductie eerst over de invloed die het christelijk geloof en de wetenschap op elkaar hebben uitgeoefend.

1. Pos. invloed van Chr. op het ontstaan van de wetenschap.

Negatieve (remmende) invloed (bv. proces Galilei).

2. Invloed van de Verlichting.

Neg. invloed van wetenschappelijke wereldbeelden op Chr.

Pos. invloed: uitzuivering en inzicht in aard der teksten

Blijft het probleem hoe de relatie God (en geloof/theologie) - wetenschap principiële gezien moet worden.

III. Overzicht van de belangrijkste visies op deze relatie

Er zijn verschillende classificaties van de visies op de relatie geloof/theologie-wetenschap mogelijk:

- Peacocke onderscheidt acht hoofdtypen die variëren van een volledige scheiding tot de visie dat integratie mogelijk is.

- Barbour: conflict, onafhankelijkheid, dialoog, integratie.

- Drees: gelovend denken, gescheiden zaken, denkend geloven.

Tegen de immuniserings- en de aanpassingsstrategieën zijn fundamentele bezwaren aan te voeren.

IV. Een specifieke benadering

Barth's onderzoeksprogramma: In plaats van te snel beide met elkaar te confronteren, éérst strikt op grond van de eigen documenten (wetenschappelijk) nagaan om welke kennis en werkelijkheid het in de christelijke theologie gaat. Pas daarna vergelijken met de kennis en de werkelijkheid die in de huidige wetenschap aan de orde is. Resultaat:

1. De menswetenschappen zoals ze tegenwoordig feitelijk zijn betreffen zeker reële aspecten van de mens, maar niet de mens zèlf, de mens naar zijn meest fundamentele structuur.

2. Dat betekent weliswaar feitelijk een boedelscheiding, maar geen principiële. Want, aldus Barth: "Es könnten alle Wissenschaften in ihrer Spitze Theologie sein." Dann wäre "eine besondere Theologie (diese Notmassnahme) überflüssig". (Kirchliche Dogmatik (1932) I/1 p.3-5).

V. Vergelijking door analyse in neutrale termen

D.m.v. neutrale termen kan het kennis-en werkelijkheidsbegrip van deze theologie vergeleken worden met wat in de moderne wetenschap aan de orde is. Mijn conclusie: Er is inderdaad principiële reden waarom de zaak van de theologie niet ook door de wetenschap ter sprake gebracht zou kunnen worden.